

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา ความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน บ้านสันหลวงสามัคคี หมู่ที่ 8 บ้านสันสามัคคี หมู่ที่ 9 ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งรายจังหวัด เชียงราย เป็นการวิจัยโดยใช้การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ นำไปสอบถามมีขั้นตอนวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 บริบททางสังคม

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้ศึกษาออกแบบสัมภาษณ์ประชาชน บ้านสันหลวงสามัคคี หมู่ที่ 8 บ้านสันสามัคคี หมู่ที่ 9 ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยไปเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนภาคสนามในหมู่บ้าน ทั้ง 2 หมู่บ้าน ซึ่งได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และประสบการณ์จากการที่เคยทำงานร่วมกับชุมชน อาศัยเครื่องมือการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากับบุคคลหลายกลุ่มในชุมชนนอกจากนั้นได้เข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเนื่องในโอกาสต่าง ๆ จากนั้นได้ทำการศึกษาค้นคว้า จากเอกสารงานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความสำเร็จของป่าชุมชนการพัฒนาป่าชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อนำเอาข้อมูลมาอ้างอิงในการศึกษารั้งนี้ นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นรูปตาราง เปรียบเทียบ ข้อมูลประกอบการบรรยายเป็นตอน ๆ ดังนี้

5.1.2 โครงสร้างของกลุ่มความร่วมมือที่เป็นปัจจัยทางสังคม

ในการจัดการบริหารป่าชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีและบ้านสันสามัคคี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้อาศัยกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายในการจัดการดูแล โดยมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไป ได้แก่

1. ผู้นำหมู่บ้าน บุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้สนใจและมีบทบาทมากในการบริหารป่าชุมชน โดยนำชาวบ้านพัฒนาปรับปรุงป่าชุมชนให้พื้นสภาพสมบูรณ์มาตลอด และเป็นผู้นำในการประกอบพิธีทางศาสนา ร่วมกันปลูกป่าเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

2. กลุ่มสตรี หรือกลุ่มแม่บ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รวมตัวของสตรีภายในหมู่บ้านสร้างอาชีพ รายได้ครอบครัว และทำให้คุณภาพชีวิตของครอบครัวดีขึ้น นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านยังช่วย สนับสนุนกิจกรรมป่าชุมชนมาด้วยดี

3. กลุ่มผู้สูงอายุ มีบทบาทเสมือนผู้นำการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแก่ประชาชน ในหมู่บ้านเพื่อมิให้วัฒนธรรมและประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิมถูกลบเลือนหายไปตามกระแสความ เจริญก้าวหน้าในยุคปัจจุบัน

4. กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน มีบทบาทเสมือนเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจ คอยกำกับดูแล ปกป้อง รักษาป่าชุมชน มีบทบาทเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนร่วมของหมู่บ้านมากที่สุด

5. กลุ่มเยาวชน นักเรียน เป็นกลุ่มที่ชุมชนคอยให้ความรู้ความเข้าใจในการศึกษา การ เรียนรู้ วิถีชีวิตในการอนุรักษ์ดูแลรักษาป่าชุมชนให้คงอยู่โดยการนำเยาวชน เข้าร่วมกิจกรรมของ หมู่บ้านที่จัดกิจกรรมขึ้นทุกครั้ง โดยปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอน และปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยมีป่าชุมชนจำนวนเนื้อที่ 10 ไร่ เพื่อให้ให้นักเรียน ครู อาจารย์ และชาวบ้านในชุมชนร่วมกันรับผิดชอบดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชนร่วมกัน

6. กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ถือเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมดูแลและเป็นการ ให้ความช่วยเหลือระหว่างคนในชุมชนที่อาศัยร่วมกันหากผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าชุมชน เกิน 3 ครั้ง ก็จะถูกตัดออกการเป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งถือเป็นการบังคับสมาชิกใน ชุมชนมิให้ทำลายป่าไม่วิธีหนึ่งซึ่งได้ผล

7. ชาวบ้านในชุมชนทุกคน ได้ร่วมกันพัฒนาเส้นทาง ทำแนวกันไฟ ปลูกป่าเพิ่มและ ร่วมพิธีบวชป่า สนับสนุนพัฒนากิจกรรมทุกอย่างที่เป็นการอนุรักษ์ป่าชุมชนส่งเสริมดูแลรักษาป่า ชุมชนด้วยดีตลอด

5.1.3 การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน

1. งานป่าชุมชน จากสำนักงานป่าไม้จังหวัดเชียงราย ได้ให้การสนับสนุน ส่งเสริม กิจกรรมป่าชุมชน โดยการนำคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนเข้ารับการ อบรมศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลรักษาเป็นที่ส่ง เจ้าหน้าทีป่าไม้ให้เป็นที่ปรึกษาการเข้าร่วม โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ โครงการป่าชุมชน

2. สำนักงานพัฒนาการอำเภอพญาเม็งราย และจังหวัดเชียงราย ได้ให้การสนับสนุน โดยจัดส่งเจ้าหน้าที่พัฒนากรตำบลเข้าไปช่วยให้คำแนะนำ ดูแลในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น อาชีพ ด้านงานประดิษฐ์ฝีมือแม่บ้าน รวมทั้งกิจกรรมป่าชุมชน

3. วาย เอ็ม ซี เอ เชียงราย ได้ให้การสนับสนุนเรื่องการดูแลรักษาอนุรักษ์ป่าชุมชน การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงการปลูกป่า การสนับสนุนโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและชุมชน

4. กลุ่มสตรีพัฒนาภาคเหนือเชียงราย ใ้ทั้งบในการสนับสนุนกิจกรรมป่าชุมชนของโรงเรียนและหมู่บ้าน

5. การเพาะชำกล้าไม้ โดยการนำวิชาการเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้ที่ต้องการ เทคนิควิธีการเพาะชำเมล็ดพันธุ์ไม้แต่ละชนิด การย้ายชำ และวิธีการดูแลกล้าไม้เพื่อที่จะได้นำไปปลูกฟื้นฟู สภาพป่าเสื่อมโทรม

6. การจัดทัศนศึกษาดูงานการจัดการป่าชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้และเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน โดยจัดให้คณะกรรมการหมู่บ้านและราษฎรที่สนใจ ไปทัศนศึกษาดูงานของหมู่บ้านอื่น ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นที่จะนำมาใช้ปรับปรุงองค์กรและการจัดการป่าชุมชนในท้องถิ่นของตนให้ดียิ่งขึ้น

7. วัดถือเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในชุมชนมีการนับถือศาสนาพุทธ จึงได้ทำพิธีการบวชป่าขึ้นเป็นประจำ ทุกปี ถือเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและเป็นการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งชุมชนยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา

8. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปาให้ความสนับสนุนในการจัดทำแนวป้องกันไฟป่า จัดหา กล้าไม้ให้ปลูกป่าเพิ่มเติมเนื่องในวันสำคัญของชาติ ร่วมรณรงค์ป้องกัน ดูแลรักษา พื้นที่ทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เป็นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9

9. โรงเรียนได้จัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการเพื่อให้ตรงกับสถานการณ์การดำเนินชีวิตประจำวัน และวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมนั้น ๆ

การบริหารจัดการป่าชุมชนได้มีการมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อให้คำแนะนำแก่ราษฎรในการปรับปรุงพัฒนา การอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยคณะกรรมการมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัด เพิ่มความสามารถเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้โดยคำนึงความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ประเพณีที่วางไว้ คณะกรรมการป่าชุมชนมีการพัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาป่าแบบดั้งเดิมให้คงสภาพสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีการรักษาป่าชุมชนโดยการมีการปักแนวให้เป็นสัดส่วน ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ มีการอบรมแนะนำชาวบ้าน เยาวชนและนักเรียนให้มีจิตสำนึก มีความหวงแหนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดเป็นโครงการต่อเนื่อง จัดให้มีข้อมูล มีประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน มีป้ายต่าง ๆ จากอดีตที่ผ่านมาการจัดการและกฎระเบียบของป่าชุมชนไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5.2 บริบททางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

ชุมชนบ้านสันหลวงหมู่ 8 และบ้านสันสามัคคี หมู่ 9 เป็นคนพื้นเมือง ที่มีวัฒนธรรมประเพณีมีความเชื่อเรื่องผีที่คอยคุ้มครองรักษาสมาชิกในครอบครัวให้มีความสุข และมีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประเพณีประจำปีของหมู่บ้านและมีความเชื่อมโยงกับป่าไม้ ทำให้ทุกคนมีความรักมีความผูกพันอยู่กับป่า นอกจากนั้นชุมชนจะใช้พิธีกรรมการเลี้ยงผีซึ่งเป็นความเชื่อมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผู้นำชุมชนได้นำพิธีกรรมเกี่ยวกับผีมาประยุกต์ใช้กับป่า และทำพิธีบวชป่าและสัมพันธ์กับพิธีศาสนาพุทธ ได้นิมนต์พระสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนการจัดการป่าชุมชนของบ้านสันหลวงสามัคคีและบ้านสันสามัคคีชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนาโดยสังเกตได้จากชาวบ้านรู้จักวิธีการอนุรักษ์ป่าไม้ การสร้างแนวกันไฟ การบวชรวงขุนน้ำ ขุนห้วย เลี้ยงผีเหมืองฝาย ผีเจ้าป่า เจ้าเขา เลี้ยงผีปู่ตา ส่งเคราะห์บ้าน เป็นต้น ซึ่งถือเป็นวิธีการรวมกลุ่มของชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนทำให้ผืนป่าแห่งนี้ได้มีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดความยั่งยืน

5.3 บริบทการเรียนรู้ของท้องถิ่นเกี่ยวกับป่า

5.3.1 การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ตามวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง คนอยู่กับป่าถ้าไม่มีป่าคนก็อยู่ไม่ได้ ชุมชนแห่งนี้จึงอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้จากผืนป่าธรรมชาติมาตั้งแต่บรรพบุรุษและได้สืบทอดต่อกันมา ทำให้พวกเขาเกิดความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และคุณค่าของป่าไม้ ทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้จากธรรมชาติสืบต่อกันมาหลายยุคทำให้ได้เรียนรู้เรื่องของธรรมชาติถึงสิ่งมีชีวิต เช่นต้นไม้ที่เป็นอาหาร เป็นสมุนไพร เป็นอาหารของสัตว์ป่า เป็นที่อยู่อาศัยของนกและแมลง ป่าไม้เป็นตัวเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ชุมชนเกิดความรัก ความหวงแหนในทรัพยากรที่มีค่า ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ ได้ฟังฟัง จากผืนป่ามาเป็นเวลายาวนาน ทำให้ชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีและบ้านสันสามัคคี ได้ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนที่มีความหลากหลายอย่างคุ้มค่า ทำให้เกิดการจัดการป่าชุมชนสามารถเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนอื่นมาเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

5.3.2 การสร้างกิจกรรมในการร่วมมือการอนุรักษ์ป่า

ผู้นำหมู่บ้าน ผู้อาวุโส กรรมการหมู่บ้านทั้งสองหมู่บ้านมีวิสัยทัศน์กว้างไกลจึงคิดแนวทางการจัดการป่าชุมชนเพื่อให้บังเกิดผลประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ควบคู่ไปกับการจัดการป่าชุมชนให้มีความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนชุมชนแห่งนี้จึงมีกิจกรรมผลงานที่เป็นประโยชน์ดังนี้

1. กิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ

2. กิจกรรมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ พื้นที่บริเวณนี้ เป็นแปลงป่าที่บ้านสันหลวงสามัคคี และบ้านสันสามัคคีให้เป็นเขตรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ป่า พันธุ์สัตว์น้ำ โดยห้ามมิให้ผู้ใดนำทรัพยากรธรรมชาติออกจากแปลงป่าอนุรักษ์โดยเด็ดขาด

3. กิจกรรมปลูกป่าพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทั้งสองแห่งนี้มีการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและปลูกป่าร่วมกับโรงเรียน ป่าไม้จังหวัด ป่าไม้อำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปา เนื่องในวันสำคัญของชาติ ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชน

โดยมูลนิธิวันพฤกษ์เฉลิมพระเกียรติ ร.9 ได้เข้ามามีส่วนร่วมโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ปีที่ 50 การปลูกป่าพัฒนาเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรของภาครัฐและเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนายั่งยืน

4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากชุมชนแห่งนี้ มีธรรมชาติ ป่าไม้ มีกิจกรรมที่อนุรักษ์ทรัพยากรอย่างหลากหลาย มีสมุนไพรที่สำคัญ มีวิถีชีวิตจริงคนพื้นเมือง มีภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นที่น่าสนใจของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เข้ามาเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

5. กิจกรรมการเลี้ยงผีต้นน้ำหรือผีขุนห้วยซึ่งชาวบ้านจะทำพิธีกรรมในช่วงเดือนพฤษภาคมก่อนฤดูกาลทำนา เพื่อให้มีน้ำเพียงพอแก่การเพาะปลูกทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้ผลดี ซึ่งเป็นความเชื่อที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

6. กิจกรรมการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยบ้านสันหลวงสามัคคีได้จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ คือมีป่าชุมชนจำนวน 10 ไร่ในเขตติดต่อกับโรงเรียนซึ่งเข้าร่วมประกวดการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ร.9 และให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับโรงเรียน ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศป่าชุมชนขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไร่ ตามโครงการซึ่งก็ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งในการดูแลรักษา

ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งมีอยู่เดิมและปลูกเพิ่มขึ้นความร่วมมือของชุมชนกับโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นความเข้มแข็งของชุมชนทั้งสองหมู่บ้าน สามารถจัดการป่าชุมชนจนประสบความสำเร็จในระดับ จังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ

7. กิจกรรมอนุรักษ์ป่าบริเวณที่สาธารณะประโยชน์ เช่น วัด ป่าช้า โรงเรียน

5.4 ผลการศึกษาเปรียบเทียบ

การจัดการป่าชุมชนบ้านสันสามัคคีกับหลักการจัดการป่าชุมชนของกรมป่าไม้และการจัดการป่าชุมชนของบ้านสันหลวงสามัคคี จากการศึกษา ทั้งสองพื้นที่พบว่าเกิดจากชุมชนได้รับผลกระทบจากการลักลอบตัดไม้ของคนในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ทำให้สภาพป่าที่มีอยู่เดิมเสื่อมโทรมจำนวนทรัพยากรป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว มีการบุกรุกที่ทำกินประกอบกับการเกิดวิกฤตภัยแล้ง จึงทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันขอจัดการป่าชุมชนด้วยชุมชนเอง โดยบ้านสันหลวงสามัคคีจัดการโดยทำโครงการปลูกป่าตามนโยบายของรัฐ ปี พ.ศ. 2537 รูปแบบการจัดการดำเนินการโดยประชาชนร่วมกับหน่วยงานของรัฐป่าไม้จังหวัดเชียงรายร่วมกับโรงเรียนบ้านสันหลวงสามัคคีเขียนโครงการตามนโยบายของรัฐ คือ การบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้น เมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นรูปแบบการจัดการโดยประชาชนบ้านสันหลวงสามัคคีเอง

ผลจากความสำเร็จทั้งสองหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้นเพื่อความสมดุลทางระบบนิเวศ ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลชาวบ้านในแต่ละชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นจากรายได้เสริมจากการหาหน่อไม้ เห็ด สมุนไพร จากการจัดการป่าโดยชุมชน ทำให้สภาพป่าสมบูรณ์ขึ้นในระดับหนึ่ง

5.4.1 ขั้นตอนดำเนินการเพื่อขอจัดการป่าชุมชน

ป่าชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคี มีการจัดการป่าชุมชนดังนี้ คือเมื่อชุมชนได้รับผลกระทบจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชนทำให้สภาพป่าเสื่อมโทรมมากเกิดวิกฤตภัยแล้งขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภคทำให้ชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีรวมตัวกันขอจัดการป่าชุมชน พ.ศ. 2537 โดยทางโรงเรียนสันหลวงสามัคคีเป็นผู้ทำโครงการเสนอต่อป่าไม้อำเภออุนุมติให้บ้านสันหลวงเข้าร่วมโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ ผู้ใหญ่บ้านและครูใหญ่ได้ร่วมกันกับชาวบ้านได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาจัดการ เริ่มจากการอำนวยความสะดวกโดยแบ่งพื้นที่ป่าชุมชน ออกเป็นป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย ป่าโครงการปลูกป่า หลังจากนั้นได้กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของชุมชนถือปฏิบัติ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้ทราบอย่างน้อย ปีละสองครั้งดำเนินการเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

หลักการจัดการป่าชุมชนบ้านสันสามัคคี ของกรมป่าไม้ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการขอจัดทำในรูปแบบโครงการบวชป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ โดย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในชุมชนจัดทำคำขอขึ้นคำขอเป็นโครงการป่าชุมชนในปี พ.ศ. 2539 เสนอต่อป่าไม้อำเภอพญาเม็งราย ป่าไม้จังหวัดและป่าไม้เขตทางอำเภอจัดเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อได้รายละเอียดแล้วจังหวัดนำเสนอกรมป่าไม้ เมื่อได้รับอนุมัติประกาศเป็นพื้นที่ป่าชุมชน ดัดป้ายหมายแนวเขตให้ชัดเจน แต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามาดูแลจัดการ กำหนดกติกา การคุ้มครองดูแลรักษา รายงานผลให้จังหวัดทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

สรุปข้อเปรียบเทียบ ขั้นตอนการดำเนินเพื่อขอจัดป่าชุมชนทั้งสองพื้นที่มีลักษณะคล้ายกัน คือได้รับผลกระทบจากการลักลอบตัดไม้ของชาวบ้านในชุมชน และนอกชุมชน ปัญหาภัยแล้งเป็นที่น่าสังเกตขั้นตอนการดำเนินงานการจัดการป่าชุมชนทั้งสองหมู่บ้าน มีลักษณะคล้ายกันคือ มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติตามนโยบายและหลักการของกรมป่าไม้ โดยการเข้าร่วมโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ เพื่อถวายเป็นราชสักการะ

5.4.2 หลักการเหตุผล

การเปรียบเทียบหลักการและเหตุผลพบว่าคล้ายกันคือเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูป่าสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าร่วมกัน ชุมชนเองเน้นการใช้ประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ในการอนุรักษ์และประโยชน์จากป่า ทั้งสองชุมชนมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน ในระดับหนึ่ง

5.4.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการป่าชุมชน

วัตถุประสงค์ในการจัดการป่าชุมชนส่วนใหญ่มีเป้าหมายคล้ายกัน คือ คนอยู่กับป่าและป่าชุมชนอยู่กับชุมชนโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา โดยชุมชนมีส่วนร่วมช่วยในการอนุรักษ์ เพื่อรักษาสภาพป่าที่ยังคงสมบูรณ์อยู่ไม่ให้ถูกทำลายต่อไป เพื่อฟื้นฟูสภาพต้นไม้ลำธาร จัดทำแนวเขตป่าอนุรักษ์และป่าใช้สอยให้ชัดเจน การป้องกันบุกรุกที่ทำกินและควบคุมไฟป่า ทำถนนลูกรังเพื่อในการคมนาคม รอบ ๆ ในพื้นที่ป่าชุมชน มีการพัฒนาทางหญ้าและปลูกป่าเพิ่มในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่ป่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ ให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่าทั้งสองพื้นที่มีวัตถุประสงค์หลักเดียวกัน คือ เพื่อการฟื้นฟูสภาพป่าให้ดีขึ้นเพื่อเก็บกักน้ำ เพื่อการเก็บหาของป่า เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชนของคนในชุมชนและนอกชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีได้เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมป่าชุมชนโดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภายในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนในแง่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน สร้างจิตสำนึกให้แก่วัยรุ่นมีความรักความหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น

กิจกรรมในการจัดการป่าชุมชนโดยรวมทั้งสองพื้นที่ ที่เหมือนกัน คือมีการปลูกป่าเพิ่ม เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ มีการแผ้วถางวัชพืช ทำถนนลูกรังล้อมรอบ ทำแนวกันไฟฟ้า เดินสำรวจ สภาพป่าและจัดทำแนวเขต การวางกฎระเบียบป่าชุมชน การเข้าร่วมอบรมสัมมนาศึกษาดูงาน เป็น แหล่งการเรียนรู้ของคนในชุมชนและคนภายนอกชุมชน

5.4.4 รูปแบบการจัดการ

วิธีการจัดการป่าชุมชนทั้งสองพื้นที่ที่ประกอบด้วย การแบ่งพื้นที่ในการกำหนดเขต การ กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับใช้ การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์ โครงสร้างการจัดการและผลที่ ได้รับ

1. การแบ่งพื้นที่ป่าชุมชน

ทั้งสองพื้นที่มีส่วนต่างกันคือ พื้นที่ป่าชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีมีเนื้อที่ป่าชุมชน 2 แปลง คือแปลงที่ 1 พื้นที่ 25 ไร่ เป็นป่าอนุรักษ์ แปลงที่ 2 พื้นที่ 20 ไร่ เป็นป่าปลูกโครงการเฉลิม พระเกียรติ ฯ อยู่ในความควบคุมดูแลของนักเรียนสันหลวงสามัคคีร่วมกับชุมชนและป่าไม้จังหวัด เนื่องจากป่าชุมชนมีพื้นที่ป่าน้อยกว่าบ้านสันสามัคคีซึ่งมีพื้นที่ป่าชุมชนถึง 1,800 ไร่ จึงทำให้บ้าน สันหลวงสามัคคีรับผิดชอบดูแลได้ง่ายกว่า หากมีการตัดไม้ทำลายป่าชาวบ้านก็จะทราบเบาะแสได้ รวดเร็วและสามารถแก้ไขปัญหาการลักลอบการตัดไม้ได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

2. การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ

ป่าชุมชนของทั้งสองชุมชนมีความคล้ายคลึงกัน ได้สร้างข้อตกลงในการใช้ประโยชน์ จากป่าชุมชนเป็น 2 ประเภท คือพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่าใช้สอย มีข้อห้ามในการตัดไม้ ห้าม บุกรุกที่ทำกิน ห้ามล่าสัตว์ ห้ามทิ้งขยะมูลฝอย หากผู้ใดฝ่าฝืนกฎระเบียบก็จะมี การลงโทษ กรณีทำ ผิดบ่อยครั้งจะถูกตัดออกจากสมาชิก ฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนหมู่บ้าน และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ ชาวบ้านได้รับถือเป็นกติกาสังคม หากมีผู้แจ้งเบาะแสทางชุมชนนำเงินจากค่าปรับที่ได้ให้เป็น ค่าตอบแทนอีกร้อยละ 50 เงินที่ได้จากค่าปรับจะนำไปพัฒนาหมู่บ้านและเป็นเงินกองทุนเกี่ยวกับการ จัดการป่าชุมชน

การศึกษาสรุปได้ว่า การกำหนดข้อตกลงเกี่ยวกับกฎระเบียบของป่าชุมชนของทั้งสอง พื้นที่มีผลต่อการจัดการป่าชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เพิ่มพื้นที่ป่ามากขึ้น มีการกำหนด กฎเกณฑ์ที่บังคับใช้และได้ผลตามวัตถุประสงค์ จะเห็นได้จากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่ามีน้อยลง เพราะชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งทุกคนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาฟื้นฟู ใช้ ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ร่วมกันอย่างยั่งยืน

3. การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์

จากการศึกษาพบว่าสภาพพื้นที่ในการจัดการทั้งสองพื้นที่เหมือนกัน คือ อยู่ท้ายหมู่บ้าน เป็นภูเขา และมีที่ราบล้อมรอบ ส่วนด้านความเชื่อทางวัฒนธรรมประเพณีและวัตถุประสงค์ในการใช้สอยเหมือนกัน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าไม้ เช่น การค้นหาปัญหา สาเหตุ หาแนวทางในการแก้ปัญหาและป้องกันทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนดำเนินการ จัดตั้งองค์คณะกรรมการรักษาป่าขึ้นมาเพื่อบริหารรักษาทรัพยากรป่าไม้ กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ บทลงโทษผู้ฝ่าฝืนและกระทำความผิดซึ่งคณะกรรมการ จะร่วมกับชาวบ้านในชุมชนร่วมกันพิจารณา

4. โครงสร้างองค์กรชุมชนในการจัดการ

บ้านสันหลวงสามัคคีมีโครงสร้างองค์กรชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการ 15 คณะ กรรมการที่ปรึกษา จำนวน 5 คน เหมือนกันทั้งสองพื้นที่ หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุน ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด ป่าไม้เขต สมากม วาย เอ็ม ซี เอ มูลนิธิสตรีภาคเหนือ พัฒนาชุมชนอำเภอ มีส่วนในการสนับสนุนพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ โครงการสร้างพื้นฐานและร่วมกิจกรรมการบำรุงป่าร่วมกับชาวบ้าน

ความสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปามีส่วนร่วมกับชาวบ้านโดยร่วมกับชุมชนตั้งสมาชิกเป็นคณะกรรมการป่าชุมชน ความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านทั้งสองหมู่บ้านสันหลวงสามัคคีและบ้านสันสามัคคีอยู่ในฐานะผู้นำอย่างเป็นทางการ กลุ่มอาชีพ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เปา ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มคณะกรรมการป่าชุมชนในฐานะอำนาจตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น ในการบริหารและป้องกันรักษาป่าของชุมชน ข้อแตกต่างของการจัดการป่าชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีกับบ้านสันสามัคคี องค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นมีส่วนช่วยในการสนับสนุน โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติบ้านสันหลวงสามัคคีมีโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานของราชการได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การจัดการป่าชุมชนใช้สอนและฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริงที่มีในโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ร่วมโครงการเน้นการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นรูปธรรมมากขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการป่าคล้ายกันแต่ชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า เพราะมีการจัดทำหลักสูตรการสอนสอดคล้อง กับท้องถิ่นและชุมชนที่อยู่อาศัย และสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความสมดุลทางธรรมชาติในระบบนิเวศ สร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น

5. ผลที่ได้รับจากการจัดการป่าชุมชน

ผลจากการจัดการป่าชุมชน ทำให้ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับป่าเพิ่มจากการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงานจากชุมชนอื่น สามารถนำมาปรับปรุงด้านการจัดการป่าชุมชนและนำความรู้ ที่ได้พบเห็นมาปรับใช้ทางด้านการเกษตร ส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้นลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการ อุปโภค บริโภค มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าได้ ประมาณร้อยละ 80 และทั้งสองพื้นที่ สามารถใช้ประโยชน์ทั้งทางตรง คือ หาเห็ด หาหน่อไม้ ของป่า และสมุนไพร เพื่อเพิ่มรายได้ให้ ครอบครัว ชุมชนได้รับการถ่ายทอดความรู้จากคณะกรรมการป่าชุมชนและช่วยกันรักษาทรัพยากร ป่าไม้สร้างความภาคภูมิใจในความสำเร็จของการจัดการป่าชุมชน ของทั้งสองหมู่บ้านที่ได้รับ รางวัลในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ ให้อยู่คู่กับชุมชนตราบนานเท่านาน ชั่วลูกชั่วหลาน สอดคล้องกับรายงานการศึกษาของอารมย์ ชมขวัญ (2542) ที่พบว่าวิธีการจัดการ ป่าชุมชนบ้านจองไฟมีศักยภาพในการจัดการป่าที่ดีมาก มีผู้นำที่เข้มแข็ง ชุมชนได้กำหนดข้อห้าม กฎระเบียบ ของชุมชนที่สามารถบังคับใช้กับสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สมาชิกใน ชุมชนจะกีดกันและไม่ให้ความร่วมมือกับบุคคลภายนอกชุมชนที่จะแสวงหาประโยชน์จากป่า ที่ชุมชนดูแล ตลอดจนสมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ป่า

ผลการเปรียบเทียบข้อมูลการจัดการป่าชุมชนทั้งสองพื้นที่ ได้แสดงไว้ในตารางผลการ เปรียบเทียบการจัดการป่าชุมชนบ้านสันหลวงสามัคคีกับการจัดการป่าชุมชนบ้านสันสามัคคี เปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ ประวัติความเป็นมาของกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนการดำเนินการ ดำเนินการ เพื่อขอจัดการ หลักการและเหตุผล ผลจากความสำเร็จทั้งสองหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา พื้นฟูป่าไม้ให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้นเพื่อความสมดุลในระบบนิเวศ ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลมีน้ำ เพียงพอต่อการเพาะปลูก การเกิดไฟป่าลดลง ชาวบ้านในแต่ละชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นจาก รายได้เสริมจากการหาหน่อไม้ เห็ด สมุนไพร ของป่า พื้น จากการจัดการป่าโดยชุมชนทำให้สภาพป่า ชุมชนสมบูรณ์ขึ้นในระดับหนึ่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการจัดการบ้านสันหลวงสามัคคีกับบ้านสันสามัคคี

การจัดการป่าชุมชน	บ้านสันหลวงสามัคคี	บ้านสันสามัคคี
ประวัติความเป็นมา	-ระยะเวลาการจัดการ 10 ปี	- ระยะเวลาการจัดการ 8 ปี
ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	-ส่วนใหญ่คล้ายกันจบชั้นประถมศึกษา	- มีผู้จบชั้นประถมศึกษาอย่างมาก
1. ขั้นตอนการดำเนินการ	-เสนอชื่อตามนโยบายของกรมป่าไม้ -ดำเนินการมาตั้งแต่ 2537	-เสนอรายชื่อขอจัดการด้วยตนเองตามโครงการของกรมป่าไม้ - ดำเนินการมาตั้งแต่ 2539
2. หลักการและเหตุผล	- เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่า - เพื่อเพิ่มที่ป่าตามโครงการของรัฐ - เพื่อให้คนในชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการ - เพื่อให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน - เพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้	- เหมือนกัน
3. วัตถุประสงค์ในการจัดการ	- เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ควบคุมไฟป่ารักษาต้นน้ำลำธาร - รักษาสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ไม่ให้ถูกทำลายอีกต่อไป - จัดทำแนวเขตป่าอนุรักษ์และป่าชุมชนให้ชัดเจน	- เหมือนกัน

การจัดการป่าชุมชน	บ้านสันหลวงสามัคคี	บ้านสันสามัคคี
	<ul style="list-style-type: none"> - ทำถนน ทำแนวกัน ไฟป่า - เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ประชาชน นักเรียนทั่วไป - เพื่ออนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า - เพื่อเป็นแหล่งอาหารสมุนไพร ไม้ใช้สอยของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - เหมือนกัน
<p>4. รูปแบบการจัดการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งพื้นที่ป่าชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - บนเขาและที่ราบเชิงเขาติดบริเวณโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - บนเขาและที่ราบเชิงเขา
<ul style="list-style-type: none"> - ขนาดพื้นที่ที่ควบคุม - ประเภทพื้นที่ป่าควบคุม 	<ul style="list-style-type: none"> - 45 ไร่ - ป่าอนุรักษ์และป่าชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - 1,800 ไร่ - ป่าอนุรักษ์และป่าใช้สอยป่าชุมชน
<p>2. การกำหนดกฎระเบียบของป่าชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระดับของการควบคุม - อำนาจการจัดการ - บทบาทของผู้นำ - การมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - ป่าอนุรักษ์และป่าชุมชน - ระดับหมู่บ้านร่วมกับโรงเรียน - คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกในชุมชน ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน ครูอาจารย์ - สมาชิกในชุมชน องค์กรชุมชน หน่วยงานเอกชน หน่วยงานของรัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> - ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอยป่าชุมชน - ระดับหมู่บ้าน ตำบล - คณะกรรมการหมู่บ้าน - สมาชิกในชุมชน ผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน - สมาชิกในชุมชน องค์กรพัฒนาชุมชน องค์กรรัฐบาล - เข้ามามีส่วนร่วมน้อย

การจัดการป่าชุมชน	บ้านสันหลวงสามัคคี	บ้านสันสามัคคี
<p>3. การดูแลรักษาและการใช้ประโยชน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพพื้นที่ - วัตถุประสงค์ในการใช้สอย - วัฒนธรรมหรือความเชื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - ป่าต้นน้ำ ป่าอนุรักษ์โครงการปลูกป่าในเนื้อที่โรงเรียน - ที่ทำกิน แหล่งอาหารสมุนไพร แหล่งน้ำ แหล่งเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ - ความเชื่อทางวัฒนธรรม เลี้ยงผีขุนห้วย ผีเหมืองฝาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ป่าต้นน้ำ ป่าอนุรักษ์โครงการบวชป่า - เหมือนกัน - เหมือนกัน
<ul style="list-style-type: none"> - การตรวจสภาพป่า - การฟื้นฟูป่า - การดูแลบำรุงรักษา 	<ul style="list-style-type: none"> - 2-3 ครั้งต่อปี - ปลูกพื้นที่ป่าเพิ่มตามโครงการรัฐ - ปลูกในวันสำคัญ ทางหลักกำจัดวัชพืช ทำถนนลูกรัง ทำแนวเขตกันการบุกรุก 	<ul style="list-style-type: none"> - เหมือนกัน - เหมือนกัน - เหมือนกัน
<p>4. โครงสร้างองค์กรชุมชนในการจัดการป่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการป่าชุมชน - คณะกรรมการป่าชุมชน - ความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคเอกชนและชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแบบเครือข่าย สัตว์ส่วนของคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน - คณะกรรมการจำนวน 15 คน เป็นตัวแทนจากการแต่งตั้ง - ป่าไม้อำเภอ ป่าไม้จังหวัด สมาคมพัฒนาสตรีภาคเหนือ วาย เอ็ม ซี เอ ทุ่งแสงตะวัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นคณะกรรมการตำแหน่ง ผู้นำชุมชน - คณะกรรมการจำนวน 15 คน เป็นตัวแทนจากการแต่งตั้ง - ได้รับการสนับสนุนจากป่าไม้จังหวัดเชียงราย องค์กรพัฒนาชุมชน อำเภอพญาเม็งราย

การจัดการป่าชุมชน	บ้านสันหลวงสามัคคี	บ้านสันสามัคคี
<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทของผู้นำชุมชน - บทบาททางศาสนาและสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีสัดส่วนกรรมการส่วนมาก เป็นผู้นำชุมชน ซึ่งมาจากการแต่งตั้ง - ได้กำหนดให้มีการบวชป่าขึ้นทุกปีเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า โรงเรียนร่วมกับหมู่บ้านในการดูแลบำรุงรักษาต้นไม้โดยดำเนินการโครงการปลูกป่าในพื้นที่ของโรงเรียน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน 	<ul style="list-style-type: none"> - เหมือนกัน - เหมือนกัน ยกเว้นสถานศึกษา หมู่บ้าน ไม่มีโรงเรียนภายในหมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลแม่เปาให้การสนับสนุน
<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทอำนาจหน้าที่ในการควบคุมทรัพยากรและตรวจสอบสภาพป่า 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการป่าชุมชน ร่วมกับชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ป่าไม้ คณะครูโรงเรียนบ้านสันสามัคคี 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ป่าไม้
<p>5. ผลที่ได้รับจากการจัดการป่าชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชน - ความสมบูรณ์ของป่า 	<ul style="list-style-type: none"> - ชนะเลิศโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ฯ ในระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ ในปี 2540 - ใช้ประโยชน์ทั้งทางตรง ทางอ้อม เช่น นำใช้ในการเกษตร เพื่อยังชีพ หาของป่าเป็นรายได้เสริม ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและภายนอกชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับรางวัลชนะเลิศป่าชุมชนดีเด่น ปี 2539 - ใช้ประโยชน์ทางตรง ใช้ในการเกษตร หาของป่าเป็นรายได้เสริม เป็นแหล่งสมุนไพร แหล่งเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ

การจัดการป่าชุมชน	บ้านสันหลวงสามัคคี	บ้านสันสามัคคี
- ความรู้เรื่องระบบนิเวศ พื้นดิน จากการอบรมและ ศึกษาดูงาน	- การทำแนวป้องกัน ไฟป่า - การอนุรักษ์ ดิน/ น้ำ - การฟื้นฟูสภาพป่า - โครงการผักปลอดสารพิษ - โครงการ โรงเรียนสีเขียว	- การทำแนวกันไฟป่า - ทำถนนลูกรัง ทำหลักเขต - การเพาะพันธุ์กล้าไม้ - ป่าชุมชนอนุรักษ์ - ชุมชนพัฒนาดีเด่น
- กิจกรรมในการอนุรักษ์	- พิธีการบวชป่า สืบชะตาบ้าน เลี้ยงผีขุนห้วย เหมือนฝาย เลี้ยงผีปู่ย่า	- เหมือนกัน
- กิจกรรมปลูกป่าเนื่องในวัน สำคัญต่าง ๆ	- วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันพีชมงคล วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา	- เหมือนกัน
- เงื่อนไขความสำเร็จ	- ชุมชนเข้มแข็ง มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจในการพิทักษ์ รักษาป่าให้ยั่งยืน	- ผู้นำชุมชน ชาวบ้านมีส่วน ในการเข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับป่าชุมชน
- ความภาคภูมิใจที่ชาวบ้าน ได้รับสร้างชื่อเสียงให้แก่ หมู่บ้าน	- ได้รับรางวัลชนะเลิศป่าชุมชน ระดับจังหวัด ระดับภาค และ ระดับประเทศ	- ได้รับรางวัลชนะเลิศ ป่าชุมชนดีเด่นระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับ จังหวัด